

Evropska
komisija

Pregled izobraževanja in usposabljanja 2016

Slovenija

Zvezek 2 Pregleda izobraževanja in usposabljanja 2016 vključuje osemindvajset poročil za posamezne države. Temelji na najnovejših kvantitativnih in kvalitativnih dokazih, na podlagi katerih so v njem predstavljeni in ocenjeni glavni nedavni in trenutni ukrepi politike v posamezni državi članici EU s poudarkom na razvoju dogodkov od sredine leta 2015. Zato dopolnjuje obstoječe vire informacij, ki ponujajo opis nacionalnih sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Sestava poročil za posamezne države je naslednja: Oddelek 1 vsebuje statistični pregled glavnih kazalnikov v izobraževanju in usposabljanju. V oddelku 2 so na kratko opredeljene glavne prednosti in pomanjkljivosti nacionalnega sistema izobraževanja in usposabljanja. V oddelku 3 so obravnavani izdatki za izobraževanje, demografski izzivi ter izzivi v zvezi s spretnostmi in znanji. Oddelek 4 se osredotoča na zgodnje opuščanje šolanja, predšolsko vzgojo in varstvo ter osnovno znanje, ki so pomembna področja, povezana z odpravljanjem neenakosti in spodbujanjem vključevanja. V oddelku 5 so obravnavane politike za posodobitev šolskega izobraževanja, med drugim so zajeti tudi učiteljski poklic ter digitalne in jezikovne spretnosti. V oddelku 6 so obravnavani ukrepi za posodobitev visokošolskega izobraževanja. Oddelek 7 zajema poklicno izobraževanje in usposabljanje ter izobraževanje odraslih.

Dokument je bil dokončan 15. septembra 2016.

ec.europa.eu/education/monitor

1. Ključni kazalniki

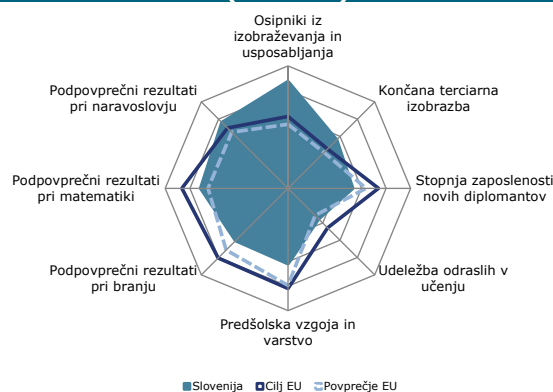
		Slovenija		Povprečje EU	
		2012	2015	2012	2015
Referenčne vrednosti za izobraževanje in usposabljanje za leto 2020					
Osipniki iz izobraževanja in usposabljanja (starost 18–24 let)	skupaj	4.4%	5.0%	12.7%	11.0%
Končana terciarna izobrazba (starost 30–34 let)	skupaj	39.2%	43.4%	36.0%	38.7%
Predšolska vzgoja in varstvo (od 4. leta starosti do šoloobvezne starosti)		89.8% ¹¹	89.4% ¹⁴	93.2% ¹¹	94.3% ¹⁴
Delež 15-letnikov s podpovprečnimi rezultati pri:	bralni pismenosti	21.1%	:	17.8%	:
	matematični pismenosti	20.1%	:	22.1%	:
	naravoslovnih vedah	12.9%	:	16.6%	:
Stopnja zaposlenosti novih diplomantov po doseženi stopnji izobrazbe (starih 20–34 let, ki so izobraževanje zapustili eno do tri leta pred referenčnim letom)	ISCED 3–8 (skupaj)	73.2%	71.5%	75.9%	76.9%
Udeležba odraslih v vseživljenjskem učenju (starost 25–64 let)	ISCED 0–8 (skupaj)	13.8%	11.9%	9.2%	10.7%
Drugi kontekstni kazalniki					
Naložbe v izobraževanje	javnofinančni izdatki za izobraževanje kot delež BDP	6.5%	5.9% ¹⁴	5.0%	4.9% ^{14,p}
	izdatki za javne in zasebne ustanove na učenca v EUR SKM	ISCED 1–2 €7,133	€7,085 ¹³	:	: ¹³
	ISCED 3–4 €5,359	€5,770 ¹³	:	: ¹³	
	ISCED 5–8	€8,489	: ¹³	:	: ¹³
Osipniki iz izobraževanja in usposabljanja (starost 18–24 let)	rojeni v državi poročevalki	4.2%	4.3%	11.6%	10.1%
	rojeni v tujini	10.1%	16.5% ^u	24.9%	19.0%
Končana terciarna izobrazba (starost 30–34 let)	rojeni v državi poročevalki	41.2%	45.6%	36.7%	39.4%
	rojeni v tujini	12.6% ^u	19.9% ^u	33.8%	36.4%
Stopnja zaposlenosti novih diplomantov po doseženi stopnji izobrazbe (starih 20–34 let, ki so izobraževanje zapustili eno do tri leta pred referenčnim letom)	ISCED 3–4	63.0%	60.2%	69.7%	70.8%
	ISCED 5–8	78.6%	78.5%	81.5%	81.9%
Učna mobilnost	vhodna mobilnost diplomantov (dodiplomski študij)	1.5% ¹³	2.0% ¹⁴	5.5% ¹³	5.9% ¹⁴
	vhodna mobilnost diplomantov (magistrski študij)	2.6% ¹³	2.6% ¹⁴	13.6% ¹³	13.9% ¹⁴

Vir: Eurostat (za več informacij oddelek 9), OECD (PISA).

Opombe: podatki se nanašajo na tehtano povprečje EU, ki zajema različno število držav članic, odvisno od vira; b = prekinitvev časovne vrste, d = opredelitev se razlikuje, p = začasno, u = nizka zanesljivost, 11 = 2011, 13 = 2013, 14 = 2014.

Dodatne informacije so na voljo v ustreznem oddelku zvezka 1 (ec.europa.eu/education/monitor).

Slika 1: Položaj glede na najuspešnejše (zunanji obroč) in najmanj uspešne učence (sredina)

Vir: Izračuni GD za izobraževanje in kulturo, ki temeljijo na podatkih Eurostata (Anketa o delovni sili za leto 2015) in OECD (PISA, 2012).

Opomba: Vse vrednosti so določene med najvišjo (najuspešnejši učenci, prikazani v zunanjem obroču) in najnižjo (najmanj uspešni učenci, prikazani na sredini diagrama).

2. Ključna dejstva

- Slovenija je z vse večjim številom oseb z zaključeno terciarno izobrazbo in nizko stopnjo zgodnjega opuščanja šolanja že dosegla nacionalne cilje strategije Evropa 2020.
- Nihajoča demografska gibanja predstavljajo velik izziv za ohranjanje utrjene mreže šol in učinkovitega sistema za financiranje šol.
- Delež diplomantov terciarnega izobraževanja med brezposelnimi se povečuje, kar kaže na težave z zaposljivostjo mladih.
- V visokošolskem sektorju se izvajajo reforme, katerih namen je povečati delež zaključenega šolanja, spodbuditi internacionalizacijo in izboljšati notranje zagotavljanje kakovosti.
- Veliko mladih se odloči za poklicno izobraževanje, ponovno pa se uvajajo tudi vajeništva za še večjo vključenost delodajalcev in izboljšanje prehoda na trg dela.

Okvir 1: Evropski semester: Priporočila Sveta Evropske Unije na področju izobraževanja in usposabljanja za leto 2016

Svet Evropske unije je leta 2016 Sloveniji izdal slednje priporočilo na področju izobraževanja in usposabljanja:

Svet Evropske unije priporoča, da Slovenija v obdobju 2017-2017 ukrepa tako, da v posvetovanju s socialnimi partnerji poveča zaposljivost nizkokvalificiranih in starejših delavcev, tudi s ciljnimi ukrepi na področju vseživljenjskega učenja in aktivacijskimi ukrepi.

3. Naložbe v izobraževanje za naslavljanje demografskih izzivov ter izzivov v zvezi s spretnostmi in znanji

Slovenija je leta 2014 bistveno zmanjšala naložbe v izobraževanje, čeprav se je v preteklosti na tem področju uvrščala visoko, ob bok skandinavskim državam. Zmanjšanje izdatkov s 6,5 % BDP leta 2013 na 5,9 % BDP leta 2014¹ je sovpadalo s povečanjem deleža javnofinančnih izdatkov na področju izobraževanja z 10,9 % na 11,9 %².

Kljub temu so plače učiteljev v Sloveniji v vseh izobraževalnih sektorjih in ne glede na leta izkušenj pod povprečjem EU-21 (OECD, 2015)³. Slovenija je ena od petih držav EU (poleg Grčije, Italije, Cipra in Litve), ki so v letih 2014 in 2015 zamrzile plače učiteljev (Eurydice, 2015a). V Sloveniji so se v letih 2009 in 2010 izvedli številni ukrepi za preprečitev zvišanja učiteljskih plač. Ob upoštevanju zneska financiranja za predterciarno izobraževanje in nizkih ravni plač, so nekatere mednarodne študije pokazale, da je izobraževalni sektor z vidika zaposlovanja prevelik in da je potrebna reforma za povečanje učinkovitosti porabe (MDS, 2015). Poleg tega je Računsko sodišče Republike Slovenije v poročilu navedlo, da je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ravnalo neučinkovito, saj ni zagotovilo enotnega sistema urejanja in evidentiranja delovnega časa in delovnih obveznosti učiteljev (Računsko sodišče, 2016a). Ministrstvo si še vedno prizadeva najti ustrezno rešitev.

¹ V skladu z nacionalnimi podatki, ki temeljijo na drugačni metodologiji, ta delež leta 2014 znaša 5,3 % BDP (SORS, 2016a).

² Vir: Eurostat, podatkovna zbirka klasifikacije javnofinančnih izdatkov po funkcijah (COFOG). Koda spletnih podatkov: gov_10a_exp.

³ V skladu z opredelitvijo OECD EU-21 pomeni vse države EU pred pristopom desetih držav kandidatki 1. maja 2004 skupaj s štirimi vzhodnoevropskimi državami članicami OECD, torej Češko, Madžarsko, Poljsko in Slovaško.

Stopnje zaposlenosti v Sloveniji se počasi vračajo na ravni pred krizo. Stopnja zaposlenosti diplomantov z zaključeno terciarno izobrazbo, ki znaša 84,4 %, je blizu povprečja EU iz leta 2015, ki je znašalo 84,1 %. Vendar se je delež diplomantov z zaključeno terciarno izobrazbo med brezposelnimi povečal z 12 % leta 2011 na 18 % leta 2015. Zaposlena je le polovica tistih ki imajo največ osnovnošolsko izobrazbo in približno dve tretjini oseb s srednješolsko izobrazbo, kar je nižje kot ustrezna deleža za celotno EU. Delež mladih (15–24 let), ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, je glede na evropske standarde majhen, vendar se od leta 2008 stalno večja in je leta 2015 znašal 9,5 %. Po drugi strani pa trend EU kaže, da se število nedejavnih oseb po krizi zmanjšuje⁴.

Velikost demografskih skupin je velik izziv za slovenski izobraževalni sistem. Število otrok, ki se vpisujejo v osnovne šole (integrirane ravni osnovnošolskega in nižjega srednješolskega izobraževanja), se od šolskega leta 2011/2012 večja. Vendar te skupine še niso dosegle srednješolske izobrazbe, kjer se je število vpisov med letoma 2009 in 2014 zmanjšalo. Leta 2015 se je število vpisov v srednješolsko izobraževanje nekoliko povečalo, a le na področju tehničnega in drugega strokovnega izobraževanja. Po drugi strani se število vpisov v srednje splošno izobraževanje (*gimnazija*) nenehno zmanjšuje (leta 2015 sta se vpisala 6 902 dijaka, leta 2009 pa 8 542 dijakov) (SORS, 2016b).

Slovensko ustavno sodišče je leta 2015 odločilo, da je treba vse zasebne šole, ki izvajajo javno veljavne programe osnovnošolskega izobraževanja, v celoti (100-odstotno) financirati z javnimi sredstvi⁵. Taka ureditev bi bila v EU brez primere. Zasebni programi (waldorfske šole, šole montessori in katoliške šole) so trenutno 85-odstotno financirani z javnimi sredstvi, a šole teh sredstev ne smejo uporabiti za investicije. Odziv opozicije in sindikatov na odločitev Ustavnega sodišča je bil negativen. Pozivajo, naj se z ustavo določi, da se z javnimi sredstvi v celoti financirajo izključno javne ustanove. Vodilni sindikat meni, da so večje naložbe v zasebno izobraževanje v času, ko se proračuni za javno izobraževanje zmanjšujejo, v nasprotju z javnim interesom (Šimenc, 2016).

4. Spopadanje z neenakostmi in spodbujanje vključevanja

Zgodnje opuščanje šolanja je v Sloveniji redek pojav, ki je leta 2015 zajemal le 5 % mladih, starih od 18 do 24 let. Ta delež je drugi najmanjši v EU in znaša manj kot polovico povprečja EU, ki je leta 2015 znašalo 11 %. Podatki za otroke, rojene v tujini, so manj zanesljivi, vendar kažejo, da je zgodnje opuščanje šolanja pri njih veliko bolj razširjeno (16,5 %). Tako kot drugod v EU je tudi v Sloveniji zgodnje opuščanje šolanja pogostejše pri moških (6,4 %) kot pri ženskah (3,4 %).

Slovenski 15-letniki dosegajo dobre rezultate na področju matematične in naravoslovne pismenosti, njihove bralne sposobnosti pa so šibke. Rezultati OECD Programa mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) leta 2012 so pokazali, da je bil delež slovenskih učencev s slabimi rezultati manjši od povprečja EU na področju matematike (20,1 % v primerjavi z 22,1 % v EU) in naravoslovnih ved (12,9 % v primerjavi s 16,6 %). Višji od povprečja EU pa je bil pri branju (21,1 % v primerjavi s 17,8 %) (OECD, 2013).

Število otrok, ki obiskujejo slovenske vrtce, se zaradi demografskih sprememb trenutno povečuje. Kljub temu je bilo leta 2014 v predšolske izobraževalne ustanove vpisanih 89,4 % vseh otrok med 4. letom starosti in šoloobvezno starostjo. Ta odstotek pa ne dosega zadanega cilja strategije Evropa 2020 ki je 95 %, in je pod povprečjem EU (94,3 %).

Slovenija je oblikovala dvofazni akcijski načrt za olajšanje vključevanja beguncev in migrantov v izobraževanje⁶. V skladu s tem načrtom vsi otroci migrantov pred začetkom šolanja opravijo tečaj slovenskega jezika, med šolanjem pa obiskujejo dodatne ure slovenskega jezika, pri čemer so tudi v celoti vključeni v redni šolski program. Med ukrepi je tudi vzpostavitev spletnega mesta, kjer pedagoški delavci pridobijo uporabne informacije glede vključevanja otrok priseljencev v sistem

⁴ Vir: Eurostat, *Young people not in education, employment or training by sex, age and educational attainment level* (Mladi, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, po spolu, starosti in pridobljeni stopnji izobrazbe). Koda spletnih podatkov: *edat_ifse_21*.

⁵ Osnovna šola je ena sama struktura, ki združuje osnovnošolsko in nižje srednješolsko izobraževanje.

⁶ Avgusta 2016 je slovenske šole obiskovalo 42 prosilcev za azil in mladoletnikov z mednarodno zaščito, osnovno šolo za odrasle pa 21 oseb, mlajših od 18 let. Vir: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

vzgoje in izobraževanja; protokol za vpis proslca za azil, mlajšega od 18 let, v srednjo šolo, tudi če nima potrdila o predhodnem izobraževanju; gradivo za učenje in poučevanje slovenskega jezika; ter usposabljanje učiteljev.

5. Posodobitev šolskega izobraževanja

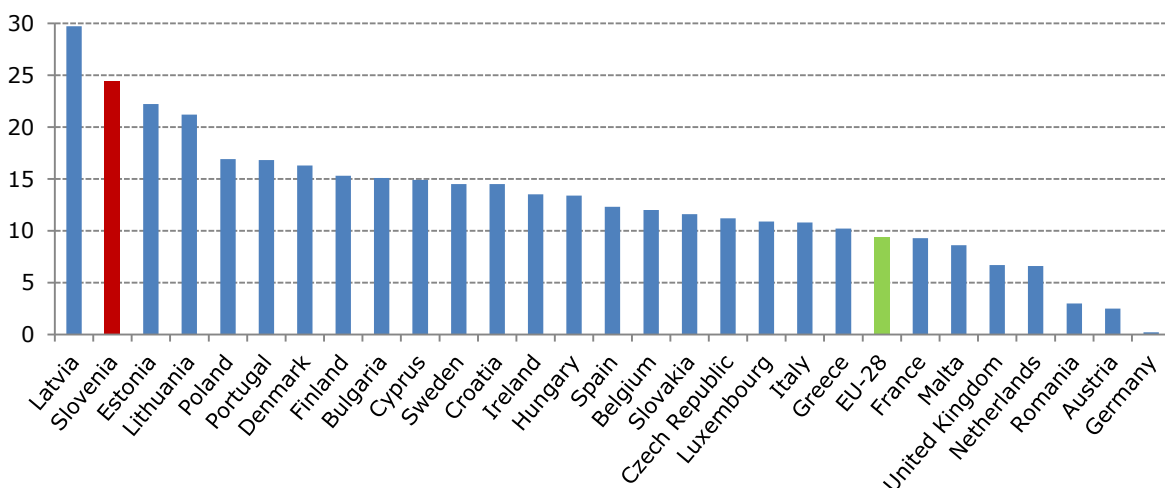
Mreža šol v Sloveniji šteje za razpršeno in vključuje veliko majhnih podeželskih šol. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je sprejelo ukrep za racionalizacijo mreže osnovnih šol, pri čemer je predlagalo, naj se občinam omogoči opredelitev skupnih vpisnih območij za več šol (v nasprotju s sedanjim sistemom kjer vsaka šola določi svoje vpisno območje). Namen sprejete Uredbe o spremembi meril za vzpostavitev javne mreže osnovnih šol, šol za učence s posebnimi potrebami in glasbenih šol je zagotoviti racionalnejšo uporabo šolskih prostorov (MIZŠ, 2016).

Ministrstvo je januarja 2016 razvilo novo strategijo za informacijsko in komunikacijsko tehnologijo (IKT) v izobraževanju do leta 2020. Dokument zajema vse ravni izobraževanja in je bil usklajen s širšo vladno strategijo za IKT, imenovano Digitalna Slovenija, ki je bila sprejeta marca 2016. Med prednostnimi cilji so: razvoj didaktike z uporabo IKT in e-gradiva; povečanje uporabe platform in sodelovanja pri učenju; razvoj e-kompetenc; informatizacija izobraževalnih ustanov, vključno s podporo IKT pri upravnem vodenju; e-študij v visokošolskem izobraževanju in izobraževanju odraslih ter ocenjevanje digitalizacije.

6. Posodobitev visokošolskega izobraževanja

Stopnja zaključene terciarne izobrazbe se v Sloveniji še naprej zvišuje: leta 2015 je terciarno izobrazbo zaključilo 43,4 % 30–34-letnikov, kar je 2,4 odstotne točke več kot leta 2014. Ta delež presega tako povprečje EU, ki znaša 38,7 %, kot tudi nacionalni cilj strategije Evropa 2020, ki je 40 %. Dostop do visokošolskega izobraževanja v Sloveniji je lažji, ker ni šolnin, kljub temu pa obstajajo strukturne razlike v udeležbi v visokošolskem izobraževanju. Verjetnost pridobitve visokošolske diplome je pri ženskah znatno višja kot pri moških. Razlika med spoloma je druga največja v EU, saj visokošolsko izobraževanje v Sloveniji dokonča 56,4 % žensk in le 32 % moških (slika 2).

Slika 2: Razlika med spoloma pri doseganju terciarne izobrazbe: delež pri ženskah minus delež pri moških (2015, odstotne točke)

Vir: ugotovitve Evropske komisije na podlagi podatkov Eurostata. Koda spletnih podatkov: *edat_ifse03*.

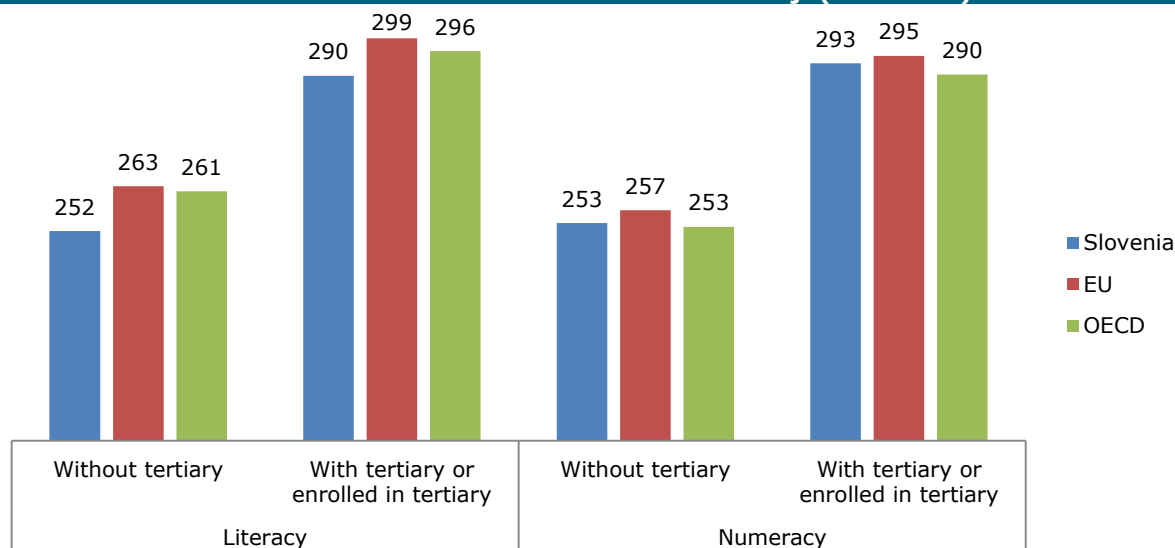
Medtem ko je neto stopnja vpisa študentov v višje in visokošolske akademske programe⁷ s 75,6 % četrta najvišja v EU, je delež oseb ki ne diplomirajo največji v EU, in znaša 31,1 % (Eurydice,

⁷ Programi terciarnega izobraževanja vključujejo krajše programe višjega poklicnega izobraževanja.

2015b)⁸. Tega podatka ne moremo razlagati zgolj kot stopnjo osipa, saj ni mogoče izključiti fiktivnih vpisov⁹. Od nabora teh podatkov pa do danes je bil vzpostavljen elektronski register podatkov študentov (eVŠ, CEUVIZ), ki je že uspešno preprečil nekatere fiktivne in nepravilne vpise v višje in visokošolsko izobraževanje. Sistem eVŠ vsebuje podatke o vpisih, študijskih programih, številu študentov in diplomantov, prijavih za subvencionirane študentske nastanitve, izvajalci visokošolskega izobraževanja in visokošolskem pedagoškem osebju. Ta sistem bi naj do konca leta 2017 postal analitično orodje, ki bi z dokazi podpiralo oblikovanje visokošolske politike.

Znanje študentov z visokošolsko izobrazbo v starostni skupini 20–24 let je na področju matematičnih spretnosti malo nad povprečjem OECD, vendar pod povprečjem EU na področju matematičnih in besedilnih spretnosti (slika 3)¹⁰. Raziskava OECD o znanjih in spretnostih odraslih (PIAAC) je pokazala, da so matematične in besedilne spretnosti najmlajše generacije (16–24 let) bistveno boljše kot pri vseh drugih generacijah. Pokazala je tudi, da je razlika med stopnjama spretnosti najmlajše in najstarejše generacije ena od največjih v vseh državah OECD (39,3 točke pri matematičnih spretnostih v primerjavi s 27,7 točkami v OECD) (OECD, 2016).

Slika 3: Razlike v stopnjah besedilnih in matematičnih spretnosti med diplomanti s terciarno in neterciarno izobrazbo v Sloveniji (20–24 let)

Vir: Ugotovitve Evropske komisije na podlagi podatkov OECD (2016), http://www.oecd-ilibrary.org/education/skills-matter_9789264258051-en.

Delež diplomantov z višje in visokošolsko izobrazbo na področju znanosti, tehnologije, inženiringa in matematike (STEM) v Sloveniji je nespremenjen in znaša 26 %, kar je eden od največjih deležev v EU. Delež diplomantov na področju znanosti, tehnologije in matematike se je nekoliko povečal z 9,7 % leta 2013 na 10,2 % leta 2014, medtem ko se je na področju inženiringa, proizvodnje in gradbeništva zmanjšal s 16,4 % na 15,8 %. Na slednjih treh področjih je razlika med spoloma tudi najizrazitejša (3,8 % žensk v primerjavi z 12 % moških)¹¹.

O reformi slovenskega visokošolskega izobraževalnega sistema se razpravlja že več let. V preteklosti je bilo več neuspešnih poskusov revizije Zakona o visokem šolstvu. Najnovejša pobuda

⁸ Stopnja vpisa za določeno leto starosti ali starostni razpon je razmerje med številom novih študentov (prva stopnja izobrazbe) zadevne starosti in velikostjo populacije iste starosti. Neto stopnja vpisa študentov pomeni vsoto stopenj vpisa za posamezne starosti, pri čemer se upoštevajo vse starosti.

⁹ Fiktivni vpis pomeni vpis v višje ali visokošolske programe zaradi pridobitve študentskih socialnih ugodnosti, pri čemer se vpisana oseba ne namerava učiti (pravica do dela na podlagi ugodnih študentskih pogodb, subvencioniran prevoz in prehrana itd.), kar pomeni zlorabo sistema socialnih ugodnosti.

¹⁰ Netehtano povprečje EU se izračuna na podlagi 20 držav članic EU, ki so sodelovale v raziskavi PIAAC do junija 2016.

¹¹ Vir: Eurostat, *Distribution of graduates at education level and programme orientation by sex and field of education* (Razporeditev diplomantov na stopnji izobraževanja in pri usmeritvi programa glede na spol in področje izobraževanja. Koda spletnih podatkov: *educ_uoe_grad03*).

Ministrstva za izobraževanje je uvesti reforme v dveh stopnjah. V prvi, leta 2016, naj bi se izvedla revizija Zakona o visokem šolstvu (okvir 2), druga stopnja leta 2017 pa vključuje temeljitejšo reformo in sprejetje novega Zakona o visokem šolstvu. Javna razprava predlaganih sprememb veljavnega zakona je potekala februarja 2016, maja 2016 jih je končno sprejela tudi vlada in so trenutno v parlamentarnem postopku. Zaveza o sprejetju novega zakona do konca leta 2017 je vključena v koalicijski sporazum vlade za mandatno obdobje 2014–2018.

Slovenija je julija 2016 sprejela Strategijo internacionalizacije slovenskega visokega šolstva. Dokument v okviru ene strategije združuje spodbujanje mednarodne mobilnosti, kakovostno mednarodno znanstvenoraziskovalno in razvojno sodelovanje, spodbujanje razvoja medkulturnih kompetenc, osredotočanje v prednostne regije ter promocijo študijskih priložnosti v Sloveniji. Sprejet je bil skupaj s podrobnim akcijskim načrtom in proračunskim načrtom za obdobje 2016–2018, na podlagi katerega je 57 milijonov EUR dodeljenih iz že obstoječih virov, kot so Erasmus+, skladi EU in nacionalni skladi (nova sredstva niso na voljo).

Okvir 2: Reforma visokošolskega izobraževanja zajema vsa ustrezna področja

V prvi stopnji reforme visokošolskega izobraževanja v Sloveniji je predlagana revizija treh pomembnih vidikov visokošolskega izobraževalnega sistema, ki so tudi prednostna področja politike EU v visokošolskem izobraževanju:

1) Zagotavljanje kakovosti: Slovenija ima izjemno veliko študijskih programov na študenta. V šolskem letu 2012/2013 je bilo na vseh stopnjah skupaj 919 študijskih programov, kar pomeni en študijski program na 106 študentov. Računsko sodišče je v izjavi, objavljeni aprila 2016, navedlo, da procesi vrednotenja in akreditacije niso bili učinkoviti ter da nacionalna agencija za akreditacijo (NAKVIS) ni dosegla cilja zagotovitve kakovosti in raznovrstnosti študijskih programov (Računsko sodišče, 2016b). Zato se v spremembah, ki jih je predložila vlada, predlaga zamenjava (ponovne) akreditacije na ravni programa s (ponovno) akreditacijo na ravni institucije. S tem bi se razbremenila agencija, ki je trenutno preobremenjena, vendar bi bili v ustanovah potrebni okrepljeni notranji mehanizmi zagotavljanja kakovosti. Poleg tega to za izobraževalne ustanove, na katere se ta sprememba nanaša, pomeni finančni strošek in zahteven izziv spreminjanja kulture kakovosti v ustanovah. Študentska združenja dvomijo o zmožnosti visokošolskih izobraževalnih ustanov za notranje upravljanje kakovosti rezultatov poučevanja in učenja.

2) Internacionalizacija: Trenutno se lahko v angleškem jeziku izvajajo le študijski programi, ki so že na voljo v slovenskem jeziku. Ugotovljeno je bilo, da to zavira internacionalizacijo slovenskega visokošolskega izobraževanja. Namen sprememb je odpraviti to omejitev, vendar je veliko deležnikov, zlasti slovenski akademiki, izrazilo zaskrbljenost zaradi morebitne ogroženosti slovenskega jezika in kulture.

3) Financiranje visokošolskih izobraževalnih ustanov: Sklep ustavnega sodišča iz leta 2011, ki se je nanašal na financiranje visokošolskega izobraževanja, je pozival k dolgoročnejšemu načrtovanju in stabilnosti financiranja javnih in zasebnih visokošolskih izobraževalnih ustanov. Spremembe se nanašajo na del tega sklepa, temeljitejša reforma pa bo sledila v drugi stopnji reforme. S spremembami se uvaja financiranje na podlagi uspešnosti, ki zajema temeljni in razvojni del. Podrobnosti bodo do konca leta 2016 opredeljene v Odloku o proračunskem financiranju visokošolskega izobraževanja. Nerešeno vprašanje, ki ga je treba urediti v drugi stopnji reforme, je ravnovesje med financiranjem iz državnih in nedržavnih sredstev ter njegov vpliv na porazdelitev sredstev med poučevanje ter raziskovalne in druge dejavnosti visokošolskega pedagoškega osebja.

S spremembami se uvaja tudi bolj demokratičen pristop sodelovanja študentov pri upravljanju visokega šolstva. Poleg tega so študenti pozdravili podaljšanje študijskega obdobja, v katerem so upravičeni do študentskih ugodnosti (zdravstveno zavarovanje, subvencionirana prehrana/prevoz itd.), do konca akademskega leta v katerem študent diplomira. Namen tega ukrepa je preprečiti prakso podaljševanja študija zaradi študentskega dela tudi po pridobitvi diplome.

7. Posodobitev poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter spodbujanje učenja odraslih

V Sloveniji je stopnja zaposlenosti tistih ki so nedavno končali srednješolsko izobraževanje¹² 69,7 %, kar je manj od povprečja EU, ki znaša 73,9 %. Stopnja udeležbe v izobraževanju odraslih je leta 2015 znašala 11,9 % in bila višja od povprečja EU, ki je znašalo 10,7 %, vendar se postopno znižuje od leta 2010, ko je znašala 16,4 %. Razlika med udeležbo visoko in nizko kvalificiranih odraslih v izobraževanju je velika. Da bi rešila te težave Slovenija trenutno pripravlja nov Zakon o izobraževanju odraslih ter razvija nacionalni sistem potrjevanja predhodnega učenja in nacionalni okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja. Pripravlja tudi Nacionalno strategijo znanja in spretnosti, pri čemer ji pomagata OECD in Evropska komisija.

Raziskava PIAAC je pokazala, da ima približno vsak četrti Slovenec med 16. in 65. letom starosti na področju besedilnih in matematičnih spretnosti ter reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih v povprečju nižje dosežke od povprečja v OECD, ki znaša 22,7 %. Odrasli v Sloveniji, tako tisti, ki dosegajo najvišje ravni znanja, kot tisti na najnižjih ravneh, so boljši v matematični kot v besedilni spretnosti. To velja kljub precejšnjemu izboljšanju besedilnih spretnosti v primerjavi z raziskavami pred dvema desetletjema. Približno polovica vseh odraslih ima le osnovno računalniško znanje, približno 18,4 % pa jih je navedlo, da nimajo nobenih predhodnih izkušenj z računalniki, oziroma, da nimajo osnovnih računalniških znanj. Raven matematičnih spretnosti se med prebivalci Slovenije zelo razlikuje, pri čemer na raven spretnosti močno vplivata stopnja pridobljenih kvalifikacij in stopnja izobrazbe staršev. Izobrazba staršev najbolj vpliva na uspešno reševanje problemov v tehnološko bogatih okoljih in besedilne spretnosti, bolj kot na matematične spretnosti. Razlika med spoloma je vidna le pri matematičnih spretnostih, pri katerih so rezultati moških nekoliko boljši od rezultatov žensk, vendar je razlika manjša kot v drugih državah OECD (OECD, 2016).

Med letoma 2016 in 2021 se bo poklicno izobraževanje in usposabljanje posodobilo. Razvijali bodo modele praktičnega usposabljanja ki bodo prilagojenih slovenskim okoliščinam in potrebam. Ti modeli se bodo izvajali v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji. Leta 2016 je bila sprejeta platforma za razvoj izobraževalnih programov za krajše poklicno izobraževanje, srednješolsko poklicno izobraževanje, srednješolsko tehnično izobraževanje in kratke visokošolske študijske programe. Začelo se je javno posvetovanje o novem Zakonu o vajeništvu, ukrepi na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja pa se bodo sofinancirali iz Evropskega socialnega sklada. V zakonu bo opredeljena vloga podpornih ustanov na nacionalni ravni, vključena bo zahteva po prilagoditvi učnega načrta, določeni pa bodo tudi pogoji za izbor in usposabljanje delodajalcev in izbor šol, kot tudi standardi za vmesna in končna preverjanja znanja.

Januarja 2016 je začel veljati Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK). Z njim so v enotni sistem klasifikacij združene akademske in poklicne kvalifikacije ter primerjane z Evropskim ogrodjem kvalifikacij.

8. Viri

Svet Evropske unije (2016), Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2016 v zvezi z nacionalnim programom reform Slovenije za leto 2016 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H0818%2822%29&from=SL>.

Računsko sodišče, Republika Slovenija (2016a), Revizijsko poročilo: Delovna obveznost učiteljev v osnovnih šolah, objavljeno 20. januarja 2016, [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/KCA8424A1A91BE072C1257F40004AAB11/\\$file/DelObvUciteljev_MIZS.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/KCA8424A1A91BE072C1257F40004AAB11/$file/DelObvUciteljev_MIZS.pdf).

Računsko sodišče, Republika Slovenija (2016b), Revizijsko poročilo: Postopki evalviranja, akreditiranja ter podeljivanja koncesij v višjem in visokem šolstvu, objavljeno 13. aprila 2016, <http://www.nakvis.si/sl-SI/News/Details/452>.

¹² Osebe, ki so stare 20–34 let in so srednješolsko izobraževanje zapustile eno do tri leta pred referenčnim letom.

Eurydice (2015a), *Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe* (Plače in nadomestila učiteljev in ravnateljev v Evropi), <http://www.csee-etuice.org/en/news/archive/1153-eurydice-teacher-and-school-heads-salaries-across-europe-2014-2015>.

Eurydice (2015b), *The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report* (Evropsko visokošolsko izobraževanje leta 2015: poročilo o izvajanju bolonjskega procesa), Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.

Mednarodni denarni sklad (MDS) (2015), Republika Slovenija: *Technical Assistance Report – Establishing a spending review process* (Poročilo o tehnični pomoči – vzpostavitev postopka za pregledovanje porabe), Poročilo MDS o državi št. 15/265, objavljeno septembra 2015, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15265.pdf>.

Ministrstvo Republike Slovenije za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) (2016), *Osnutek Uredbe o spremembi meril za oblikovanje javne mreže osnovnih šol, javne mreže osnovnih šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter javne mreže glasbenih šol*, 24. maj, <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=6899>.

OECD (2013), Rezultati raziskave PISA iz leta 2012, <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results.htm>.

OECD (2015), *Education at a Glance 2015: OECD Indicators* (Hiter pregled izobraževanja v letu 2015: kazalniki OECD), <http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm>.

OECD (2016), *Skills matter: Further results from the Survey of Adult Skills* (Spretnosti štejejo – Nadaljnji rezultati Raziskave spretnosti odraslih). Opomba po državah: Slovenija, objavljeno 28. junija 2016, <https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenia-Slovenian-Version.pdf>.

Statistični urad Republike Slovenije (SORS) (2016a), Javni izdatki za formalno izobraževanje v Sloveniji v 2014, objavljeno 4. februarja 2016, <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5751&idp=9&headerbar=7>.

Statistični urad Republike Slovenije (SORS) (2016b), Srednješolsko izobraževanje mladine in odraslih, Slovenija, konec šolskega leta 2014/15 in začetek 2015/16, objavljeno 25. aprila 2016, <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5872&idp=9&headerbar=7>.

Šimenc M. in Tašner V. (2016), *Komu je napoti kakovostno javno šolstvo?*, Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (SVIZ), <http://www.sviz.si/novice/media/3662/media/KomuJeNapoti.pdf>.

9. Priloga: Viri ključnih kazalnikov

Kazalnik	Koda spletnih podatkov Eurostata
Osipniki iz izobraževanja in usposabljanja	edat_ifse_02 + edat_ifse_14
Končana terciarna izobrazba	edat_ifse_03 + edat_ifs_9912
Predšolska vzgoja in varstvo	educ_uoe_enra10
Zaposljivost novih diplomantov	edat_ifse_24
Javnofinančni izdatki za izobraževanje kot delež BDP	gov_10a_exp
Izdatki za javne in zasebne ustanove na učenca ali študenta	educ_uoe_fini04
Učna mobilnost	educ_uoe_mobg03
Udeležba odraslih v vseživljenjskem učenju	trng_ifse_01

Pripombe in vprašanja v zvezi s tem poročilom so dobrodošla in jih lahko pošljete po e-pošti na naslov:
 Nadia MANZONI
nadia.manzoni@ec.europa.eu
 ali
EAC-UNITE-A2@ec.europa.eu.

